

Област Кюстендил

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

111 736
3052
182
68,6

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Кюстендил нараства, но остава под средните за страната стойности на човек от населението. Икономическата активност и заетостта се увеличават значително. Инвестиционната активност в областта е сред най-слабите. Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа остава по-висока от средната в страната. Усредненият размер на местните данъци в общините от област Кюстендил е сравнително нисък. Кюстендил е областта с най-слаба оценка на прозрачността в работата на местните администрации.

Кюстендил е сред областите с най-застаряващо население. Съответствието между професионалното образование и профила на местната икономика остава ниско, а резултатите на учениците са незадоволителни. Здравната система в областта е сред тези с най-висок брой на общопрактикуващите лекари и с най-нисък коефициент на детска смъртност. Наказателните съдии са най-натоварените в страната. Обемът на образуваните битови отпадъци в областта е нисък, но предадените за третиране и рециклиране отпадъци са малко. Културният живот и туризмът в област Кюстендил остават слабо интензивни.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Кюстендил продължава да се повишава, но и през 2021 г. остава значително по-нисък от средния – 11,5 хил. лв. в областта при 20,2 хил. лв. в страната. Заплатите също нарастват, но и те са под средните. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 12,7 хил. лв. (при 18,7 хил. лв. в страната) и е втората най-ниска в страната (след тази в област Благоевград). Пенсиите от своя страна обаче продължават да са около средните за страната.

През последните три години нивото на бедност се задържа под средното за страната. През 2022 г. делът на населението на областта, живеещо под националната линия на бедност, е 19,9% (при 22,9% в страната).

Пазар на труда ■■■■■

Пазарът на труда в областта отбелязва редица положителни тенденции през 2022 година. Икономическата активност и заетостта нарастват значително и за втора поредна година са над средните стойности за страната. Коефициентът на икономическа активност се повишава до 75,4% (при 73,6% в страната), а този на заетостта достига 73,5% (при 70,4% в страната). Коефициентът на безработица се задържа на 7,8% (при 5,2% в страната).

Кюстендил е сред областите с най-висок дял на работната сила със средно образование (73% при 54% в страната), което отговаря на индустриалния профил на областта. Населението на възраст 25–64 години с висше образование е 23% (при 30% в страната), а делът на тези с основно и пониско образование е един от най-ниските в страната.

Предизвикателство пред пазара на труда остава застаряването на населението. Делът на хората в трудоспособна възраст продължава да намалява и достига 55,7% (при 58,5% в страната). Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години е 55,7% (при 65,7% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от работната сила през следващите няколко години, съответстват само 56 младежи, на които им предстои да се влеят на пазара на труда.

Инвестиции и бизнес ■

Инвестиционната активност в област Кюстендил е сред най-слабите в страната и през 2021 година. Броят на нефинансовите предприятия е 53 на хиляда души (при 60 на хиляда души в страната). През 2021 г. се наблюдава леко повишение на вътрешните инвестиции, както и на обема на произведената продукция. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението

достигат 1,2 хил. лв. (при 3,1 хил. лв. в страната), а преките чуждестранни инвестиции – до 351 евро (при 4,1 хил. евро в страната). Стойността на произведената продукция в областта нараства до 13,8 хил. лв. на човек (при 31,2 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства също изостава. Към 30 юни 2023 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта са 1768 лв. на човек от населението (при 2836 лв. на човек в страната). В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Рила.

Инфраструктура ■■■■■

Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в областта остава по-висока от средната в страната и през 2022 година. По-висок е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 20,8% (при 18,5% в страната), както и този на пътната настилка в добро състояние – 56% (при 41% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет в областта през 2022 г. нараства значително до 87,4% и дори изпреварва с малко средния за страната (87,3%).

Местни данъци ■■■■■

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Кюстендил е сравнително нисък и през 2023 година. Особено голяма е разликата при ставката върху прехвърлянето на собственост и върху таксиметровия превоз.

Размерът на местните данъци върху търговията на дребно в общините от областта е средно 10,14 лв. на кв. м (при 13,04 лв. на кв. м в страната).

В рамките на областта най-ниски като цяло са данъците в община Невестино, а най-високи – в общините Бобошево и Рила.

Администрация ■■

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на услуги на „едно гише“ се повишават и изпреварват средните за страната през 2023 година. Същевременно оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление се задържа на миналогодишното ниво и остава най-ниската в страната – 50,0% (при 70,3% в страната).

Делът на собствените от общите приходи в общините от областта нараства до 24,9% (при 29,0% в страната), а покритието на общинските разходи с местни приходи – до 76,8% (при 84,2% в страната) през 2022 година.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Демографското развитие в област Кюстендил е сред най-слабите в страната. Коефициентът на естествен прираст продължава да е значително под средния за страната със стойност от $-17,1\text{‰}$ в областта при $-9,7\text{‰}$ в страната през 2022 година. Коефициентът на механичен прираст обаче е положителен, макар и също да е сравнително нисък ($2,4\text{‰}$).

Кюстендил е сред областите с най-застаряващо население (след областите Видин, Габрово и Смолян). Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $228,6\%$ (при $165,9\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $46,9\%$ (при $37,7\%$ в страната).

Делът на градското население е под средния за страната – $68,6\%$ (при $73,6\%$ в страната), а гъстотата му е сравнително ниска – 1033 души на кв. км (при 1404 души на кв. км в страната).

Образование

Делът на децата в детските градини се повишава, въпреки че остава под средния за страната – $86,3\%$ в областта при $87,3\%$ в страната.

Нетният коефициент на записване на населението в V–VII клас в областта намалява през 2022 г. до $90,2\%$ и пада малко под средния за страната ($90,7\%$). Делът на второгодниците пък се увеличава и се изравнява със средния ($1,2\%$). Съответствието между професионалното образование и профила на местната икономика е изключително ниско най-вече заради раздутия прием в специалности, осигуряващи кадри за ИКТ сектора и за хотелиерството и ресторантьорството, и сравнително свития за сектора на транспорта.

Резултатите на учениците остават ниски и през 2023 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика е $28,3$ т. (при $35,3$ т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е „Добър“ $3,58$ (при „Добър“ $3,93$ в страната), а делът на слабите оценки – $26,1\%$ (при $17,9\%$ в страната).

Кюстендил е сред малкото области, в които няма университет или филиал на такъв.

Здравеопазване

Представянето на областта в категорията на здравеопазването е сред добрите в страната. Делът на здравноосигурените традиционно е висок – $99,3\%$ (при $93,5\%$ в страната) през 2022 година. Броят на леглата в местните многопрофилни болници е около средния за страната. Кюстендил е сред областите с най-висок брой на общопрактикуващите лекари (един лекар на 1460 души население при 1678 души в страната), но при специалистите има относителен недостиг. Коефициентът на детска смъртност остава нисък, а продължителността на живота е близка, макар и малко под сред-

ната за страната. Броят на преминалите за лечение болни също остава под средните стойности – 191 на хиляда души (при 235 на хиляда души в страната).

Ред и сигурност

Наказателните съдии в областта отново са най-натоварените в страната, разглеждайки средно по $13,1$ дела месечно (при $10,1$ дела месечно в страната) през 2022 година. Това се отразява и на бързината на правораздаването и делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 83% (при 89% в страната).

Броят на престъпленията и делът на разкритите престъпления са под средните за страната. През 2022 г. регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността са $10,2$ на хиляда души от населението (при $11,6$ на хиляда души в страната), а разкриваемостта им е 48% (при 49% в страната).

Околна среда

Обемът на образуванияте битови отпадъци в областта е един от най-ниските в страната – 312 кг на човек годишно (при 445 кг на човек в страната) през 2021 година. Същевременно обаче предадените за третиране и рециклиране отпадъци са малко – 47% (при 74% в страната).

Дяловете на населението с достъп до обществена канализация и до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води, са близки, макар и по-ниски, от средните за страната – съответно $70,3\%$ (при $74,8\%$ в страната) и $62,0\%$ (при $66,8\%$ в страната) през 2021 година.

Делът на горската територия е сравнително висок (42% при 33% в страната), но и делът на нарушената територия е над средния за страната ($0,63\%$ при $0,43\%$ в страната) през 2022 година. Инсталираните ВЕИ мощности са над средните за страната спрямо населението.

Култура и туризъм

Културният живот в област Кюстендил остава слабо интензивен и през 2022 година. Посещенията в кината достигат 288 на хиляда души (при 590 на хиляда души в страната), а в библиотеките – 322 на хиляда души (при 584 на хиляда души в страната). По-голямо повишение има при интереса към местните музеи и посещенията в тях отново са относително повече от средните в страната. През 2022 г. музеите привличат 699 посещения на хиляда души от населението (при 619 на хиляда души в страната).

Броят на леглата в местата за настаняване нараства до 39 на хиляда души (при 55 на хиляда души в страната), а реализираните нощувки – до 1753 на хиляда души (при 3739 на хиляда души в страната). Делът на наетите в сектора на културата, спорта и развлеченията е изключително нисък.

Ключови показатели за област Кюстендил

Индикатори на икономическото развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9616	11 535	n.a.	20 212
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 519	12 719	n.a.	18 733
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,8	17,9	19,9	22,9
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	56,0	56,0	55,7	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,0	72,5	73,5	70,4
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	9,2	7,8	7,8	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	7,1	6,4	4,0	16,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	24,0	23,9	23,0	29,8
Произведена продукция (лв./човек)	12 473	13 868	n.a.	31 242
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	807	1194	n.a.	3097
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	350	351	n.a.	4098
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	78,6	77,3	87,4	87,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	54,0	55,3	56,0	41,1
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	67,4	63,7	76,8	84,2
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	61,9	50,0	50,0	70,3

Индикатори на социалното развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	-17,1	-9,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	2,4	4,2
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,04	3,76	3,58	3,93
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	31,4	28,2	28,3	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	88,6	92,9	90,2	90,7
Средна продължителност на живота (години)***	73,1	72,0	71,1	71,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	95,6	96,8	99,3	93,5
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1478	1493	1460	1678
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	9,6	9,3	10,2	11,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	11,0	8,2	9,9	11,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	72,3	70,3	n.a.	74,8
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	241	312	n.a.	445
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	31,9	46,6	n.a.	74,0
Посещения в кината на хиляда души от населението	43	48	288	590
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	950	1265	1753	3739

* Данните за 2022 г. са включени в изследването от 2023 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2022/23 година, а матурите са проведени през 2023 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.